

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Συνεδρία 58η της 13ης Φεβρουαρίου 1934.

Προεδρεία τοῦ τακτικοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας κ. Κ. Δουβουνιώτου.

Ὁ ἑταῖρος κ. Ἑμμανουὴλ Βαμβουνδάκης ἔκαμεν ἀνακοίνωσιν μὲ θέμα : « Ἡ εἰσαγωγή τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Σάμον ». Ὁ ὁμιλητὴς προλογίζων, ἔξηρε σελίδας τινὰς τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τῆς Σάμου, εἰσελθὼν δ' ἔπειτα εἰς τὸ κύριόν του θέμα ἀπέκλεισε τὸ πολλάκις ὑπὸ διαφόρων ἱστοριογράφων διατυπωθὲν ἐνδεχόμενον τῆς πρωΐμου καὶ ἀκωλύτου εἰς Σάμον εἰσαγωγῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ, στηριχθεὶς τὸ μὲν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς πολιοῦχου Ἥρας, τὸ ὁποῖον καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰώνων διετήρει τὴν παλαιὰν αὐτοῦ ἀκμήν, τὸ δὲ ἐπὶ θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐπὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ εὐρεθέντος ἐπὶ τῆς ΒΑ. παραλίας τῆς Σάμου Βαπτιστηρίου τοῦ Κέδρου, τὸ ὁποῖον ἐκ πολλῶν ἱστορικῶν καὶ τεχνικῶν λόγων ἀνήγαγεν εἰς τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ Δ'. αἰῶνος.

Τὸ βαπτιστήριον τοῦτο, εἶπεν, ἐμφανίζει τὸν Χριστιανισμὸν ἐν τελείᾳ ἐκκλησιαστικῇ ὁργανώσει ἐν τῇ ἀντιποδιαίᾳ πλευρᾷ πρὸς τὴν ἀρχαίαν πόλιν τῆς Σάμου. Ἀφ' ἑτέρου Ναοὶ χριστιανικοὶ ἀνασκαφέντες ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πόλει ὥς καὶ βασιλικὴ μετὰ κοινοτέρου Βαπτιστηρίου ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἡραίου, ἀναγόμενοι πάντες εἰς τὸν Ε' αἰῶνα, διαπιστοῦν τὸ γεγονὸς ὅτι μέχρι τοῦ Ε' αἰῶνος δὲν εἶχε καταστῇ πρόσφορον τὸ ἔδαφος τῆς ἀρχαίας πόλεως πρὸς ἀκώλυτον καὶ ἀνενόητον ἐγκαθίδρυσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Παρεκβατικῶς ἔπειτα ἀνέφερεν ἄλλα μνημεῖα ἀρχαιότερα, προϊστορικά, τὰ ὁποῖα ἀνεκάλυπεν ἐν τῷ περὶ τὸν « Κέδρον » καὶ ἀνατολικώτερον αὐτοῦ χώρῳ, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων, ὥς καὶ τινων τοπογραφικῶν πληροφοριῶν, διετύπωσε τὴν γνώμην ὅτι ἐν « Κέδρῳ » δέον νὰ τοποθετηθῇ καὶ ἀναζητηθῇ ἡ ἀρχαία πόλις Ἰπνοῦς, ἐν ᾗ ὑπῆρξεν ἀξιόλογον ἱερὸν, τὸ τῆς Ἰπουνντίδος ἢ Ἰπνουσίας Ἥρας.

Συνεδρία 59η τῆς 3ης Νοεμβρίου 1934.

Προεδρεία τοῦ τακτικοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας κ. Κ. Δουβουνιώτου.

Ὁ ἑταῖρος κ. Φ. Κουκουλὲς εἰσηγούμενος εἶπεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐξελίξεως καὶ προαγωγῆς τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν,

ἀνέφερε πόσα Βυζαντινολογικὰ συνέδρια ἐγένοντο μέχρι τοῦδε, τίνες τῶν Ἑλλήνων μετέσχον εἰς τὸ τελευταῖον συνέδριον τῆς Σόφιας, τίνα θέματα ἀνεκοίνωσαν οὗτοι, ποία ἦτο ἡ σημασία τῶν θεμάτων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἡκούσθησαν ὑπὸ τῶν συνέδρων μετ' ἰδιαιτέρας προσοχῆς, πρὸς δὲ ποία ὑπῆρξεν ἡ συμμετοχὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς γενομένας ἐπιστημονικὰς συζητήσεις.

Μετὰ ταῦτα, ἀφ' οὗ εἶπε τὰ δέοντα περὶ τῶν καθ' ὅλου ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου καὶ ἀνέφερε τὰς ἐντυπώσεις τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τῆς Σόφιας, δηλώσας ὅτι τὸ μὲν προσεχὲς συνέδριον θὰ γίνῃ ἐν Ἰταλίᾳ, τὸ δὲ μεταπροσεχὲς ἐν Συρίᾳ, ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν κ. Κ. Ἀμαντον, ὅστις ἀνεκοίνωσε τὸ θέμα του: «ποία ἡ θέσις τῶν Χριστιανῶν εἰς τὰ Μουσουλμανικὰ κράτη».

Ὁ ῥήτωρ διὰ τοῦ θεματός του ἐζήτησε νὰ ἐξάρῃ τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχον κυρίως τὰ ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ Τούρκων εἰς τοὺς Χριστιανούς δοθέντα προνόμια, διὰ τῶν ὁποίων διετηρήθη ὁ ἐθνισμὸς τῶν τελευταίων, νὰ ὑπογραμμίσῃ δὲ καὶ τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν διὰ τὴν ἱστορικὴν ἔρευναν τὰ δοθέντα προνόμια, καὶ μάλιστα τὰ πρωτότυπα, τὰ εἰς τὴν Ἀραβικὴν καὶ τὴν Τουρκικὴν γεγραμμένα, τὴν συλλογὴν καὶ ἔκδοσιν τῶν ὁποίων προέτεινε.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Ἀ. Ἀνδρεάδης ἀνέπτυξε τὴν ἀνακοίνωσίν του «περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους» ὁμιλήσας περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἐλαττώσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Βυζαντινῶν χωρῶν, ἥτοι τῶν λοιμῶν, λιμῶν, πειραιεῶν, ἐπιδρομῶν, σιτοδείας καὶ μοναχικοῦ βίου καὶ ἀντιπαραβαλῶν τὴν ἐλάττωσιν πρὸς τὴν τῶν χωρῶν τῆς Δύσεως, τὴν ὁποίαν καὶ εὗρε μεγαλύτεραν ἢ ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ὁ κ. Ἀνδρεάδης, στηριζόμενος εἰς τὰς μαρτυρίας τῶν χρονογράφων καὶ τῶν ἀγιολογικῶν κειμένων καὶ ἀποβλέπων κυρίως εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ Ζ' μέχρι τοῦ ΙΒ' αἰῶνος ἐποχὴν, ἐζήτησε καὶ τὴν ἀντίστροφον τοῦ ζητήματος ὅψιν, ἥτοι τὴν τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ α') ἔνεκα συρροῆς τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς κυρίως Βυζαντινὰς χώρας μετὰ τὰς καταλήψεις διαφόρων ἐπαρχιῶν τοῦ κράτους ὑπὸ ἀλλοεθνῶν, β') ἔνεκα τῶν διαφορῶν ἐποικισμῶν, γ') ἔνεκα τῆς ἱερότητος τοῦ γάμου, ὅστις εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ὑπαρξιν πολυμελῶν οἰκογενειῶν καὶ δ') ἔνεκα τῆς εὐδοκίμησεως τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ ἀστικισμοῦ.

Τέλος ὁ κ. Ἀνδρ. Ευγγόπουλλος ἀνέπτυξε τὸ θέμα του. «Οἱ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ζωγράφοι οἱ μιμηθέντες τὸν Μανουὴλ Πανσέληνον».

Πρόκειται περὶ μιᾶς προσπαθείας Ἀγιορειτῶν ζωγράφων μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξαίρεται Διονύσιος ὁ ἐκ Φουρνᾶ, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τοῦ ἔγχειριδίου τῆς ζωγραφικῆς τέχνης, οἵτινες κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ' καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ἐγκαταλιπόντες τὸν τρόπον τοῦ ζωγραφίζειν τῆς Κρητικῆς σχολῆς, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Μακεδονικὴν τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, μιμηθέντες κυρίως τὰ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἔργα Μανουὴλ τοῦ Πανσελήνου. Ὁ κ. Ευγγόπουλος προ-

βαλὼν εἰκόνας τῶν ζωγράφων τούτων καὶ τοῦ Πανσελήνου καὶ καταδείξας τὴν ἐξάρτησιν τῶν πρώτων ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ τὴν μίμησιν, ἐξήγησε καὶ τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐγένετο ἡ στροφὴ πρὸς τὴν Μακεδονικὴν τέχνην, ἣτις τὰς δὲ διήρκεσε πλέον τοῦ ἡμίσεος αἰῶνος.

Συνεδρία 60ῃ τῆς 17ης Νοεμβρίου 1934.

Προεδρεία τοῦ τακτικοῦ προέδρου τῆς ἐταιρείας κ. Κ. Ανοθουνιώτου.

Ὁ ἑταῖρος κ. Γ. Ἀναγνωστόπουλος ὠμίλησε περὶ τῶν πηγῶν τῆς Μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς τόνισας τὰς δυσκολίας τῆς ἐρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους τὰς προερχομένας ἐξ ἐλλείψεως ἐπαρκῶν πηγῶν καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς Βυζαντινῆς περιόδου μέχρι τοῦ IB' αἰῶνος.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἐμμέσων πηγῶν, ἣτοι τῆς ἀρχαίας καὶ νέας Ἑλληνικῆς ὡς καὶ τῶν διαλέκτων αὐτῆς, πρὸς δὲ καὶ μιᾶς παρημελημένης πηγῆς ἣτοι τῶν ἐκ τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς δανείων εἰς ξένας γλώσσας Σερβικὴν, Βουλγαρικὴν, Ρουμανικὴν, Ἀλβανικὴν, Κουτσοβλαχικὴν, Ῥωσικὴν κ.τ.λ.

Ἡ ἔρευνα τῶν δανείων τούτων, εἶπε, θὰ ἡδύνατο νὰ διαφωτίσῃ ὄχι μόνον τὸ λεξιλόγιον, ἀλλὰ καὶ τὴν φωνητικὴν καὶ τὴν κλίσιν τῆς μεσαιωνικῆς μας γλώσσης. Τούτου ἕνεκα προέτεινεν εἰς τὸ συνέδριον τὴν συστηματικὴν συλλογὴν καὶ κωδικοποίησιν τῶν ἐκ τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς δανείων.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Θεμ. Βολίδης ὠμίλησε περὶ κώδικος τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης Ἀλεξανδρείας περιέχοντος ἔργα τοῦ Γεωργίου Μοσχάμπαρ, συγγραφέως ἐκκλησιαστικοῦ ζήσαντος κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα.

Ὁ ἀνακοινῶν, ἀφ' οὗ διεσαφηνίσαι τὴν σημασίαν τοῦ ὀνόματος ἢ μᾶλλον τοῦ ψευδωνύμου, τοῦ ἐκ τῶν ἀρωμάτων μόσχος καὶ ἄμπαρ συντεθέντος, ὠμίλησε περὶ τῶν κωδίκων τῶν περιεχόντων ἔργα τοῦ Μοσχάμπαρ ὡς καὶ τοῦ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ, τῶν Ἀθηνῶν κτλ. καὶ ἔπειτα περιέγραψε λεπτομερῶς κώδικα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπάρχοντα καλῶς σφρζόμενον καὶ περιέχοντα πολλὰ τῶν ἔργων τοῦ συγγραφέως, ὧν τὸ ἐκτενέστερον διέλαθε τοὺς ἐρευνητάς.

Ὁ κ. Βολίδης καθορίσας τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐγράφη ὁ κώδιξ (1590 μ. Χ.) εἶπεν ὅτι οὗτος κυρίως πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ Μοσχάμπαρ, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τοὺς πολεμοῦντας τοὺς Λατίνους καὶ κατέληξεν ἐξηγήσας τοὺς λόγους, δι' οὓς τόσον συνεκίνει τὴν ὁρθόδοξον Ἀνατολὴν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὁ πρὸς τοὺς Λατίνους ἀντιρρητικὸς ἀγών.

Τελευταῖος ὠμίλησεν ὁ κ. Ἀντώνιος Κεραμόπουλος διὰ τὴν ἐν Θεσσαλίᾳ ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὀχυρωθεῖσαν πόλιν Καισάρειαν, ὡς ἐν τῷ περὶ κτισμάτων ἔργῳ του ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Προκόπιος. Ποῦ ἔκειτο αὕτη δὲν ἦτο προηγουμένως γνωστόν, διότι ἀνεζητεῖτο αὕτη εἰς τὴν σημερινὴν ἢ τὴν ἀρχαίαν Θεσσαλίαν, ἐν ᾗ ὑπὸ τὸν γεωγραφικὸν τοῦτον ὄρον, ὡς ἀπέδειξεν ὁ ὁμιλητής, δέον νὰ νοήσωμεν καὶ τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν ἐκατέρωθεν τοῦ Ἀλιάκμονος.

Ὁ κ. Κεραμόπουλος καθορίσας τοῦτο, ἐταύτισε τὴν πόλιν Καισάρειαν πρὸς τὰ ἐρείπια τὰ κείμενα πλησίον τοῦ χωρίου Καισαρεῖα κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὁχθὴν τοῦ Ἀλιάκμονος, πρὸς Ν. τῆς Κοζάνης καὶ ἀπέναντι τῶν Σερβίων.

Προσέτι ἀπέδειξεν ὁ κ. Κεραμόπουλος ὅτι τὴν πόλιν εἶχεν ὀχυρῶσαι πρότερον ὁ Διοκλητιανὸς καὶ εἶχεν ὀνομάσει ἐκ τοῦ τίτλου του Καισάρειαν. Προχωρῶν δὲ περαιτέρω ἔφερεν ἀποδείξεις ὅτι πρὸ τοῦ Διοκλητιανοῦ ἡ πόλις ὑπῆρχεν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Φιλίππου καὶ ἐλέγετο κατὰ τὰς αὐτόθι ἐπιγραφὰς Αἰάνη.

Συνεδρία 61η τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1934.

Προεδρεία τοῦ τακτικοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας κ. Κ. Δουνοβινιώτου.

Ὁ ἐταῖρος κ. Παναγ. Πατριαρχέας ὠμίλησε περὶ τοῦ θησαυροῦ τῆς Μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς.

Ὁ ἀνακοινῶν, ἀφ' οὗ εἰσηγούμενος ἀνέφερεν ἐντυπώσεις του ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ ἄλλοτε ἀκμαζουσῶν Ἑλληνικῶν πόλεων Φιλίππουπόλεως, Πύργου, Ἀγχιάλου, Μεσημβρίας καὶ ἐτόνισε τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ μελέτη τῶν γειτονικῶν μας Βαλκανικῶν λαῶν, ἀνέφερε τὰς εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀντιπροσώπους ἀπονεμηθεῖσας τιμὰς καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κύριόν του θέμα, εἰς τὴν ἐκθεσιν δὴλα δὴ τῆς σημασίας, ἣν ἔχει διὰ μὲν τὴν διεθνή ἐπιστήμην λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι σήμερον, διὰ δὲ τοὺς Βυζαντινολόγους ἢ δημοσίευσis ἐνὸς πλήρους λεξικοῦ τῶν συγγραφέων καὶ ἐγγράφων τῆς Βυζαντινῆς περιόδου.

Μετὰ ταῦτα παρακολουθήσας τὴν σύμψηξιν καὶ ἱστορίαν τοῦ ἱστοτικοῦ λεξικοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης, οὗτινος ἐπέδειξε τὸν ἐκδοθέντα Α' τόμον, ὠμίλησεν ἐν ἐκτάσει περὶ τοῦ τμήματος ἐκείνου τοῦ λεξικοῦ τῆς Μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς ὅπερ ὡς καὶ τὸ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς ἀνέλαβε νὰ ἐκδώσῃ ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ὅπερ θὰ περιλαμβάνῃ τὰ τοπωνύμια, βαπτιστικά ὀνόματα, καὶ ἐπίθετα, πρὸς δὲ καὶ παρωνύμια τὰ εὐρισκόμενα ἐν συλλογαῖς ἐγγράφων τῆς Τουρκοκρατίας, ἔτι δὲ καὶ γλωσσικὸν ὕλικόν

χαρακτηριστικὸν τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ πλήρους Βυζαντινοῦ λεξικοῦ.

Ἔπειτα ὁ κ. Φ. Κουκουλὲς ὠμίλησε περὶ τῶν περὶ τὴν ταφὴν ἐθίμων τῶν Βυζαντινῶν ἢ μᾶλλον ὑπέδειξε τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ λάβῃ ὕπ' ὄψιν ὁ μέλλων νὰ πραγματευθῇ ἐν ἐκτάσει τὸ θέμα.

Διέλαβε λοιπὸν ἐν πρώτοις περὶ τῶν πηγῶν, τὰς ὁποίας δέον νὰ συμβουλευθῇ ὁ ἐρευνητής, τὰς ὁποίας διήρσεν εἰς φιλολογικὰς (διαφόρους λόγους τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας περὶ πένθους, μονωδίας, μεσαιωνικὰ ποιήματα καὶ μυθιστορήματα, δνειροκριτικὰ βιβλία, νόμους, ἱεροὺς κανόνας, κλπ.) καὶ εἰς τὰ σχετικὰ μνημεῖα τῆς τέχνης (τοιχογραφίας, μικρογραφίας, μνημεῖα ἐπιτάφια, πλάκας ἐπιταφίους, σαρκοφάγους κτλ.)

Τὸν περὶ τῶν πηγῶν λόγον ἐπηκολούθησεν ἡ μνεῖα καὶ τῶν βοηθημάτων, ἐν οἷς εὐφήμεως ἀνέφερε καὶ τὰς σχετικὰς ἐργασίας τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων.

Προχωρῶν διέλαβεν ὁ κ. Κουκουλὲς περὶ τῶν πρώτων εὐσεβῶν φροντίδων τῶν συγγενῶν τοῦ ἀποθανόντος (κλεισίματος τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ στόματος τοῦ νεκροῦ) περὶ τοῦ λαζαρώματος αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς ἐνδύσεως του μνημονεύσας καὶ τοὺς σχετικοὺς κατὰ τῆς πολυτελείας τῶν φορεμάτων τῶν νεκρῶν νόμους.

Τὸν λόγον ἔφερε κατόπιν εἰς τὴν πρόθεσιν τοῦ νεκροῦ καὶ τὸν στολισμὸν τῆς νεκρικῆς κλίνης, διέλαβε περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐθρῆνουν τὸν νεκρὸν οἱ Βυζαντινοὶ καί, πιστοποιήσας ὅτι καὶ οἱ ἄνδρες τότε ἐμυρολόγουν, ὥρισε τὸ περιεχόμενον τῶν Βυζαντινῶν μυρολογίων.

Περαιτέρω ὠμίλησε περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οἱ Βυζαντινοὶ ἐξεδήλουν τὸ πένθος των (μελανὰ φορέματα, ἀποκοπὴ τῆς κόμης, ἐπίρριψις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κόνεως, ἔγλεισις εἰς σκοτεινὰ δωμάτια κτλ.)

Ἄλλο ζήτημα, ὃπερ ἐξήτασεν ὁ ἀνακοινῶν ἦτο πόσον διήρκει κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους τὸ βαρὺ πένθος, ποῖα ἦτο ἡ κανονικὴ διάρκεια αὐτοῦ καὶ τίνες ἐπενθούντο, προσθέσας πληροφορίας περὶ τοῦ ἂν τότε ὑπῆρχεν ἢ ὄχι ταφὴ ἀφανῶν.

Ἄλλα ἐξετασθέντα θέματα ἦσαν, ἂν κατὰ τὰς κηδεῖας ἐκαλύπτοντο ἢ ὄχι τὰ φέρετρα, ἂν αἱ κηδεῖαι ἐγίνοντο ἡμέραν ἢ νύκτα, ποῦ ἐπετρέπετο νὰ θάπτονται οἱ νεκροί, πῶς ἐγίνετο ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία.

Οὐδὲ παρελείφθησαν τ' ἀφορῶντα εἰς τὰ μνήματα, τὴν πολυτέλειαν τῶν τάφων καὶ τὰς τυμβωρυχίας, πρὸς δὲ καὶ τὰ περιδαιπνα καὶ αἱ μὲ τοὺς τάφους καὶ τοὺς νεκροὺς σχετιζόμεναι προλήψεις τῶν Βυζαντινῶν.

Συμπληρῶν τὴν ἀνοκοίνωσίν του ὁ κ. Κουκουλὲς ὑπέδειξε καὶ τίνας συγγραφεῖς πρέπει νὰ ἔχῃ ὕπ' ὄψιν ὁ πραγματευόμενος εἰδικῶς περὶ τῆς βασιλικῆς κηδεῖας ἧς ὑπεδήλωσε τὰ τε κοινὰ σημεῖα μὲ τὴν λαϊκὴν ὥς καὶ τὰ διαφέροντα. Τέλος ἐτόνισεν ὅτι ἡ ἀκριβὴς γνῶσις τῶν Βυζαντινῶν περὶ τὴν ταφὴν ἐθίμων βοηθουμένη ἀπὸ τὴν γνῶσιν τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ σημερινοῦ

Ἑλληνικοῦ βίου δύναται πολλὰ σημεῖα ἀμφοτέρων ὥς πρὸς τὸ εἰρημένον κεφάλαιον νὰ διαφωτίσῃ.

Σενεδριά 62^α τῆς 15^{ης} Δεκεμβρίου 1934.

Προεδρεία τοῦ τακτικοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας κ. Κ. Δουβουνιώτου.

Ὁ ἑταῖρος κ. Ἀ. Ὁρλάνδος ἔκαμεν ἀνακοίνωσιν περὶ τῶν οἰκιῶν καὶ παλατίων τοῦ Μυστρᾶ. Κατ' ἀρχὰς ἐτόνισε τὴν ἰσχύτητα καὶ ἀτέλειαν τῶν περὶ τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν παλατίων τοῦ Μυστρᾶ δημοσιεύσεων, ὧν ἤλεγξεν ἐν τῇ προόδῳ τοῦ λόγου του πλεῖστα σημεῖα, μεθ' ὃ προέβη εἰς λεπτομερῇ ἀνάλυσιν τῆς διατάξεως τῶν παλατίων, ὧν ἐταύτισε τὰ διάφορα διαμερίσματα, κοιτῶνας, λουτρῶνα, παρεκκλήσιον, κλιμακοστάσιον, αἵθουσαν θρόνου, χαρακτηρισάς ὡς ἀρχαιότερα τὰ κτίσματα τῆς ἀνατολικῆς πτέρυγος, ἅτινα ἀνήγαγε μέχρι τῆς Φραγκικῆς ἀρχῆς.

Ἐξήτασεν ἀκολουθῶς τὸ σύστημα θεμελιώσεως τῆς αἰθούσης τοῦ θρόνου δι' ἀψίδων, ἐπὶ μεμονωμένων σημείων, ἡρμήνευσε τὴν χρῆσιν τῶν ὀκτῶ καπνοδόχων ὡς ἀγωγῶν θερμάνσεως τῆς αἰθούσης τῶν ὑποδοχῶν καὶ ἀνήρρεσε τὴν γνώμην περὶ ὑπάρξεως καὶ ἑτέρου ὁρόφου ὑπεράνω τῆς αὐτῆς αἰθούσης.

Ὁμίλησεν ἔπειτα ὁ ρήτωρ περὶ τοῦ ἀρχοντικοῦ, συνήθως λεγομένου «μικροῦ παλατίου», οὗτινος τὸ σχέδιον ἀπέδειξεν ὡς οὐχὶ ἀπ' ἀρχῆς ἔχον τοὺς χώρους πέριξ μιᾶς αὐλῆς διατεταγμένους, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐκάστοτε προσθήκης διαμερισμάτων καταλήξαν εἰς τὴν μορφήν, ἣν ἔχει σήμερον, ἥτις παρεπλήνθησε τὸν Gerland θεωρήσαντα τὴν συμπτωματικὴν διάταξιν ταύτην ὡς ἐξέλιξιν τῆς διατάξεως τῆς ἀνατολικῆς καὶ Ἑλληνορωμαϊκῆς κατοικίας, ἧς, ὡς ἐτόνισεν ὁ μιλητής, ἡ Βυζαντινὴ, διαφέρει πολλαχῶς.

Μεθ' ὃ προέβη ὁ κ. Ὁρλάνδος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κοινῶν καὶ κυρίων χαρακτηριστικῶν τῶν λοιπῶν οἰκιῶν τοῦ Μυστρᾶ, ὧν ἐπέδειξε τὰς κατόψεις καὶ τομὰς ὡς καὶ γενικὰς ἀναπαραστάσεις.

Αἱ οἰκίαι ἔχουσι πάντοτε σχῆμα ὀρθογώνιον διευθυνόμενον ἄλλοτε παραλλήλως καὶ ἄλλοτε καθέτως πρὸς τὴν κλίσιν τοῦ λόφου. Τὸ ἰσόγειόν των, χρησιμεῦον ὡς ἀποθήκη, στάβλος ἢ δίοδος, εἶναι ἐκτισμένον δι' ἰσχυρῶν θόλων. Κλῖμαξ ἐξωτερικὴ ἢ ἐσωτερικὴ ἀνάγει εἰς τὸν ἄνω ὄροφον, ὅστις μόνος κατωκεῖτο. Οἱ τοῖχοι τοῦ ὁρόφου εἶναι ἐκτισμένοι ὡς συνεχεῖς ἀψίδες, ὧν τὰ κενὰ ἐπληροῦντο διὰ ἰσχυρότεραις τοιχοποιΐαις. Ἐσχηματίζοντο οὕτως ἐσωτερικῶς ἐσοχαὶ χρησιμεύουσαι ὡς ἀρμάρια, ἀλλὰ συνάμα καὶ προσδίδουσαι πολλὴν πλαστικότητα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ χώρου. Ἐξῴσται ἄστεγοι, ἥλιακα προέβαλλον κατὰ τὴν μίαν τῶν πλευρῶν τοῦ ἄνω ὁρόφου φερόμενοι ὑπὸ κλιβάντων συνενουμένων διὰ κομπῶν τοξυλλίων. Ἡ στέγη τοῦ ὁρόφου ἦτο ἀετοειδὴς καὶ ξυλίνη.

Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς γενικῆς διατάξεως ὠμίλησεν ὁ κ. Ὁρλάνδος καὶ περὶ λεπτομερειῶν ἐξετάσας τὰ παράθυρα, ἐστίας, κιστέρνας καὶ τέλος τὰ ἀποχωρητήρια. Τούτων πάντων ἐπέδειξεν ὁ ὀμιλητὴς πλείστα σχέδια.

Ὁ κ. Ὁρλάνδος καταστρέφων τὸν λόγον ἀνεκοίνωσεν ὅτι κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, ἂν ἀπομακρυνθῶσιν οἱ ἔνοικοι τῆς λεγομένης οἰκίας τοῦ Λασκάρεως, θέλει ἐπιχειρήσει τὴν ἀναστήλωσιν αὐτῆς ἐπιτυγχανομένην ἄνευ πολλῆς δαπάνης.

Συνεδρία 63^η τῆς 11^{ης} Ἰανουαρίου 1935.

Προεδρεία τοῦ τακτικοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας κ. Κ. Δουβουνιώτου.

Ὁ ἐταῖρος κ. Νικόστρατος Καλομενόπουλος ἀνεκοίνωσεν παρατηρήσεις τοῦ τινος εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους τοῦ Κωνσταν. Παπαρηγοπούλου.

Ὁ κ. Καλομενόπουλος, ἀφ' οὗ ἐπαξίως ἐπήνεσε τὸ ἔργον τοῦ ἱστορικοῦ, τὸ ἐπηνόρθωσεν εἰς τινα σημεία. Οὕτως ἀπέδειξεν, ἐπὶ τῇ βάσει κειμένων καὶ ὑπολογισμῶν, ὅτι ὁ στόλος τοῦ ἐπὶ Ἀναστασίου ἐπαναστατήσαντος στρατηγοῦ Βιταλιανοῦ ἐπυρπολήθη πρὸ τῶν Συκῶν, τοῦ νῦν Γαλατᾶ, τῷ 515 οὐχὶ δι' ὕγρου πυρός, ἀλλὰ διὰ κοίλων ἢ ἐμπρηστικῶν κατόπτρων. Κατόπιν ὑποστηρίζας μετ' ἄλλων ἐρευνητῶν, ὅτι ὁ Ἡράκλειος ἐκστρατεύσας τῷ 621 κατὰ τῶν Περσῶν ἀπεβιβάσθη εἰς Πύλας τῆς Βιθυνίας καὶ οὐχὶ εἰς τὰς τοῦ Ἀμανοῦ ὄρους, ἐτόνισεν ὅτι διὰ Καισαρείας, Πόντου καὶ Ἀρμενίας ἐβάδισε κατὰ τῶν Περσῶν, οἵτινες δὲν ἦσαν πλέον πρὸ τῆς Κων/πόλεως καὶ ἐξήγησε τοὺς στρατιωτικοὺς λόγους, δι' οὓς ἦτο ἀδύνατον ν' ἀπεβιβάσθη ὁ μέγας στρατηγὸς εἰς τὸν Ἰσικὸν κόλπον. Ἀπέδειξεν ἔπειτα ὅτι κατὰ τῶν εἰς Συρίαν ἐπὶ Ἡρακλείου εἰσβαλόντων Ἀράβων δὲν ἐστάλη εἰς μόνος στρατηγός, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἡρακλείου Θεόδωρος, ἀλλὰ καὶ ἕτερος δμῶνυμος, ὁ Θεόδωρος Τριθύριος. Ὁ πρῶτος, εἶπε, καθαιρεθεὶς καὶ φυλακισθεὶς, ἀπῆλθεν ἔπειτα εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, οὐχὶ ὅμως εἰς τὸ φρούριον Πούζαντον ἢ Ποδενδὸν ἐν τῇ ΝΑ ἄκρᾳ τῆς Καππαδοκίας, ἀλλ' εἰς τὸ Κάστρον τῆς Πουζάνας, τὸ ἐν τῷ θέματι τοῦ Ὀψικίου (ἐν τῇ νῦν περιφερείᾳ Προύσης καὶ Κιουτάχειας). Κατὰ τὰς πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ἀράβων (672-678) ἐξηκολούθησε, πιστεύεται ὅτι οὗτοι προσωρμίζοντο ἐντὸς τοῦ Κερατίου κόλπου παρὰ τὴν παραλίαν τῆς ἐντὸς τῶν τειχῶν κειμένης συνοικίας τοῦ Ἐβδόμου. Ὁ Ἀραβικὸς ἐν τούτοις στόλος οὐδέποτε εἰσελθὼν εἰς τὸν Κεράτιον, προσωρμίζετο εἰς τὸ προάστιον Ἐβδομον τὸ κείμενον πρὸς Δ. τῆς πόλεως καὶ ἐκτὸς τῶν τειχῶν, εἰς ἀπόστασιν χιλιομέτρων τινῶν.

Προχωρῶν εἰς τὰς παρατηρήσεις του ὁ ὁμιλητὴς ἐπιστοποίησεν ὅτι Λέων Γ' ὁ Ἰσαυρος δὲν ἐγεννήθη ἐν Γερμανικαίᾳ τῆς Συρίας, ἀλλ' ἐν Γερμανικοπόλει τῆς Ἰσαυρίας ἐντεύθεν δὲ καὶ ἡ προσωνομυία τοῦ Ἰσαύρου. Κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Ἀραβικοῦ στόλου κατὰ τῆς Κων/πόλεως τῷ 717 ὁ Βυζαντινὸς στόλος ἔκαυσε τὰ ἐχθρικά πλοῖα οὐχὶ διὰ τῶν γνωστῶν πυρπολικῶν, ἀλλὰ διὰ πυρφόρων νηῶν, ἥτοι πολεμικῶν πλοίων ὠπλισμένων δι' ὕγρου ἢ Ἑλληνικοῦ πυρός.

Ἄλλαι παρατηρήσεις τοῦ ἀνακοινοῦντος ἀπέβλεπον εἰς τὸ ν' ἀποδείξῃ οὗτος ὅτι ὁ μοναχὸς Θεοφάνης ὁ Γραπτὸς ὁ προχειρισθὲς ὑπὸ τῆς χήρας βασιλίσσης Θεοδώρας περὶ τὸ 843 εἰς μητροπολίτην Νικαίας δὲν ἦτο ἀμαθὴς μοναχός, ἀλλ' ἀνὴρ λίαν εὐπαιδευτος, καὶ ὅτι τὸ τρίκογχον, τὸ ὁποῖον ἵδρυσεν ὁ βασιλεὺς Θεόφιλος, ἦτο παλατίου τρίκλινος καὶ οὐχὶ ἐκκλησία.

Ἐπειτα ὁ κ. Καλομενόπουλλος διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων ἀνῆρесе τὴν γνώμην ὅτι αἱ δώδεκα ἀρχοντικαὶ οἰκογένειαι τῆς Κρήτης ἦτο δυνατόν νὰ ἐστάλῃσαν εἰς τὴν νῆσον μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Σαρακινῶν ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ καὶ ἐδέχθη, συμφωνῶν καὶ πρὸς ἄλλους ἐρευνητάς, ὅτι μόλις τῷ 1092 ἐγκατεστάθησαν αὐταὶ ἐκεῖ μετὰ τὴν καταστολὴν τῆς στάσεως τοῦ Καρύκη.

Εἰς μεταγενεστέρους τέλος ἐρχόμενος χρόνους ἀπέδειξεν ὅτι οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀμαρίου τῆς Κρήτης Ἀμπαδιῶται Τοῦρκοι δὲν κατάγονται ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ ἐκδιωχθέντων Ἀράβων, ἀλλ' εἶναι ἀπόγονοι Ἀράβων συμμετασχόντων τῆς Τουρκικῆς ἐκστρατείας πρὸς κατάκτησιν τῆς Κρήτης.

Συνεδρία 64ῃ τῆς 26ης Ἰανουαρίου.

Προεδρεία τοῦ τακτικοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας κ. Κ. Δουβουνιώτου.

Ὁ ἑταῖρος κ. Νικ. Καλογερόπουλλος ἔκαμεν ἀνακοίνωσιν περὶ Βυζαντινῶν καὶ Βυζαντινιστῶν ἐργαστηρίων καὶ τοῦ τοῦ Greco.

Τὰ ἐργαστήρια, περὶ ὧν ὁμίλησεν ὁ κ. Καλογερόπουλλος ἦσαν ἡ κατασκευὴς μωσαϊκῶν ἢ μαρμαρογλυφικὰ ἢ ζωγραφικῆς ἢ ξυλογραφίας ἢ καὶ κατασκευῆς ὕφασμάτων.

Ἐπὶ τῇ βάσει λοιπὸν τῆς κατατάξεως ταύτης ἔκαμε λόγον ὁ ἀνακοινῶν περὶ τοῦ μαρμαρογλυφικοῦ ἐργαστηρίου τῶν Ἀθηνῶν, περὶ τοῦ ἐν Νέᾳ Ἀγχιάλῳ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀκμάσαντος ἐργαστηρίου κατασκευῆς ψηφίδων διὰ μωσαϊκά, ἐπιδείξας εἰκόνας τῶν ἐκεῖ εὑρεθέντων ἐργαλείων καὶ ὕλικῶν, κλιβάνου, πλακούντων, καθαριστῆρος κ.τ.λ. καὶ ἐρμηνεύσας τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τῶν ψηφίδων, ἔπειτα περὶ τοῦ ἐν Μετεώροις, ἐν τῇ μονῇ Βαρλαάμ ζωγραφικοῦ ἐργαστηρίου καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἐργασθέντος

σχολάρχου Θεοφάνους τοῦ Κρητός, τοῦ ὁποίου ἐπέδειξεν ἐν εἰκόνι τὰ σωζόμενα ἐργαλεῖα, περὶ τοῦ ἐν Πάτραις ὑφαντουργικοῦ ἐργαστηρίου τῆς Δανηλίδος καὶ περὶ ἄλλων ἐργαστηρίων γλυπτικῆς καὶ ξυλογραφίας ἐν διαφόροις Ἑλληνικαῖς χώραις ὡς ἐν Μήλῳ, Ζακύνθῳ, Μυκόνῳ καὶ Ἀθήναις. Ἐπειτα εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἔρευναν τῶν κυριωτέρων ἐργαστηρίων ζωγραφικῆς τῆς Μήλου καὶ τοῦ Αἰγαίου μὲ περιφανῇ σχολάρχην τὸν Σκορδίλην καὶ τέλος διέλαβε περὶ τῶν ἐν Κρήτῃ ἐργαστηρίων Βροντησίου καὶ Βαλσαμονεροῦ μὲ περιφρήτους ζωγράφους τὸν Ἀγγελον καὶ τὸν Δαμασκηνόν.

Ἐκ τούτων ὁ πρῶτος εἰργάσθη εἰς Φόδελε ἔνθα ἐγνώρισε τὸν μικρὸν τότε Greco, ὃν καὶ παρέλαβεν εἰς Βαλσαμονερόν, ὅπου εἰργάζετο ὡς πρῶτος μαθητῆς του ὁ Δαμασκηνός, τὴν διδασκαλίαν τοῦ ὁποίου ἠκολούθησεν ὁ μικρὸς Θεοτοκόπουλος ἔπειτα καὶ ἐν Βενετίᾳ.

Τὴν καλλιτεχνικὴν ἐπίδρασιν τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐπὶ τὸν Greco ἐξήτησεν ὁ ῥήτωρ ν' ἀποδείξῃ διὰ τῆς ἐπιδείξεως εἰκόνων τοῦ πρώτου, ὧν μίμησις φαίνεται εἰς διαφόρους εἰκόνας τοῦ δευτέρου. Τὴν ἀνακοίνωσιν συνώδευσε προβολὴ διαφόρων εἰκόνων καὶ ἐπίδειξις πολλῶν σχεδίων γενομένων ὑπὸ τοῦ ὁμιλητοῦ.

Συνεδρία 65ῃ τῆς 15ης Φεβρουαρίου 1935.

Προεδρεία τοῦ τακτικοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας κ. Κ. Δυοβουνιώτου.

Ὁ ἐταῖρος κ. Ἐμμανουὴλ Κριαρᾶς ἔκαμε ἀνακοίνωσιν περὶ τοῦ ποιμενικοῦ Κρητικοῦ εἰδυλλίου Γύπαρι.

Ὁ ὁμιλητής, ἀφ' οὗ ἐν ἀρχῇ ἔκαμε σύντομον λόγον περὶ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τοὺς αἰσώσας μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους ἐπέμεινεν ἰδιαιτέρως εἰς τὴν λογοτεχνικὴν ἀκμὴν ἣ ὁποία, κατ' ἐπίδρασιν Βενετικὴν, παρουσιάζεται εἰς τὴν Βενετοκρατούμενην Κρήτην κατὰ τοὺς αἰῶνας 15^{ον} 16^{ον} καὶ 17^{ον}. Ἐτόνισε κατόπιν τὴν σημασίαν τῆς Κρητικῆς αὐτῆς λογοτεχνίας δεχθεὶς ὅτι ἡ βαθυτέρα Βενετικὴ ἐπίδρασις φανερώνεται εἰς τὰ Κρητικὰ θεατρικὰ ἔργα μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκλεκτὴν θέσιν κατέχει ὁ «Γύπαρις». Προχωρῶν ὁ κ. Κριαρᾶς ἠσχολήθη μὲ τὰ ὑπάρχοντα χειρόγραφα τοῦ ἔργου τούτου, τὸ τῆς Βενετίας δηλὰ δὴ καὶ τὸ τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Ἀθηνῶν, ἐξ ὧν τὸ δεύτερον ὑπερέχει τοῦ πρώτου, δεχθεὶς ὅτι ἀμφοτέρω εἶναι ἀπόγραφα παλαιότερου χειρογράφου. Ἐν τέλει ὁμιλήσας ἐν ὀλίγοις περὶ τοῦ «Γύπαρι» ὡς λογοτεχνήματος, ἀνέλυσεν ἐκλεκτὰ ἀποσπάσματα ἐκ τῆς δευτέρας πράξεως τοῦ ἔργου.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Φαίδων Κουκουλὲς ὠμίλησε περὶ ἀντιγράφου μιᾶς τοιχογραφίας εὗρισκομένου νῦν ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ μουσεῖῳ τῆς Σόφιας καὶ

παριστάνοντος ἐν τῶν ἀγνωστοτέρων θαυμάτων τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τὸ τῶν σφουγγάτων. Ὁ κ. Κουκουλές, διηγηθεὶς τὸ θαῦμα, ἐφ' οὗ ἐστηρίχθη ὁ ζωγραφήσας τὴν εἰκόνα, ἥτις εἶναι καὶ τὸ παλαιότατον γνωστὸν παράδειγμα ἀποδόσεως αὐτοῦ ἐν τῇ τέχνῃ, ὥρισε τὸν χρόνον τῆς κατασκευῆς τῆς εἰκόνος, ἥτις ἀνάγεται εἰς τὰς ἀρχὰς ἢ τὸ πολὺ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, καὶ ἀνέλυσε λεπτομερῶς τὰ λαογραφικὰ αὐτῆς στοιχεῖα, ἐν παραβολῇ πρὸς τὰ Βυζαντινὰ καὶ νεοελληνικὰ ἔθιμα μνημονεύσας τὰς περὶ τοῦ θαύματος σφζομένας νῦν κατὰ τόπους παραδόσεις καὶ συσχετίσας τὴν διήγησιν τοῦ θαύματος μετὰ τὴν σημερινὴν παροιμιώδη φράσιν «ἀκριβὰ εἶναι τὰ σφουγγατὰ του».

Συνεδρία 66η τῆς 16ης Νοεμβρίου 1935.

Προεδρεία τοῦ τακτικοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας κ. Κ. Δουβουνιώτου.

Ὁ Ἑταῖρος κ. Ἰωάννης Παπαδημητρίου ἔκαμεν ἀνακοίνωσιν, ἥς τὸ θέμα «ὁ ζωγράφος Ἐμμανουὴλ Τζάννης ἐν Κερκύρᾳ».

Ὁ ῥήτωρ ὠμίλησε κατ' ἀρχὰς περὶ τῆς θρησκευτικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ζωῆς ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὴν μετὰ τὴν ἄλωσιν περίοδον καὶ ἔπειτα περὶ τοῦ εἰς τὸν ΙΒ' αἰῶνα ἀναγομένου ναοῦ τῶν ἁγίων Ἰάσονος καὶ Σωσιπάτρου, τὸν ὅποιον περιέγραψεν ἀπὸ ἀρχιτεκτονικῆς ἀπόψεως, ἐξετάσας συγχρόνως καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ.

Εἰσερχόμενος ἔπειτα εἰς τὸ κύριον θέμα του, ἡσχολήθη μετὰ τὰς σχέσεις τῆς Κρήτης καὶ τῶν Κρητῶν ζωγράφων καὶ λογίων πρὸς τὴν Κέρκυραν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἄλωσιν τῆς πρώτης καὶ ἐνδιέτριψεν περὶ τὸν Ἐμμανουὴλ Τζάννη ἀνακοινώσας ἐνδιαφέροντα ἀποσπάσματα ἐκ κώδικος τῆς μονῆς Ἰάσονος καὶ Σωσιπάτρου, ἐξ ὧν ἐμφαίνεται ὅτι ὁ ἱερεὺς καὶ ζωγράφος Τζάννης οὐ μόνον εἰργάσθη ἐν αὐτῇ καὶ ἐξετέλεσε κατὰ παραγγελίαν τοῦ Κρητὸς ἐφημερίου Καλλιπίου Καλλιέργη πολλὰς εἰκόνας, ἀλλὰ καὶ ἀποθανὼν ἐτάφη ἐν αὐτῇ. Ἐν τέλει ὁ κ. Παπαδημητρίου ὠμίλησε περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τῶν ἐκ τῆς οἰκογενείας Τζάννη καταγομένων.

Συνεδρία 67η τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1935.

Προεδρεία τοῦ τακτικοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας κ. Κ. Δουβουνιώτου.

Ὁ ἑταῖρος κ. Ἐμμ. Πεζόπουλος ἔκαμεν ἀνακοίνωσιν ἀναφερομένην εἰς Λέοντα τὸν σοφὸν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν. Ὁ κ. Πεζόπουλος ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου του ἀνέφερε τοὺς ἀρχαίους Ἑλλήνας ἡγεμόνας τοὺς προστα-

τεύσαντας τοὺς ποιητὰς καὶ τὰ γράμματα καθ' ὅλου (Πεισιίστρατον - Ἰέρωνα, Ἀρχέλαον - Πτολεμαίους κτλ.) ἔπειτα τοὺς Ρωμαίους αὐτοκράτορας τοὺς ἐπ' ἴσης προστατεύσαντας τὰ γράμματα καὶ τέλος τοὺς Βυζαντινοὺς βασιλεῖς, τέσσαρες τῶν ὁποίων, ὁ Ἰουστινιανός, Λέων ὁ σοφός, Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος καὶ Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις ἐγένοντο ποιηταὶ ἐκκλησιαστικῶν μελῶν. Συνεχίζων ὁ ὁμιλητὴς ἀνέπτυξε τὰ ἐκκλησιαστικὰ ποιήματα τοῦ Λέοντος, τὸ κατανυκτικὸν ψῆδαιον καὶ τὰ ἐν χρήσει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἑνδεκα ἑωθινὰ ἀναστάσιμα τὰ ψαλλόμενα κατὰ τοὺς ὁρθροὺς τῶν Κυριακῶν, μετὰ τοὺς αἵνους, καὶ ἔπειτα διέλαβε περὶ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Λέοντος εἰς τὸν γνωστὸν κανόνα τοῦ Μ. Σαββάτου «κύματι θαλάσσης...», ὅστις, ὥς διεμορφώθη μετὰ τὴν ἐπέμβασιν, καὶ κατὰ τὴν παράδοσιν, εἶναι ποίημα τριῶν ποιητῶν, Κοσμᾶ τοῦ Ἱεροσολυμίτου, τῆς Κασίας καὶ τοῦ Μάρκου, τοῦ μετέπειτα Ἐπισκόπου Ὑδροῦντος. Τὴν γνησιότητα τῆς παραδόσεως, εἶπεν, ὑπεστήριξεν ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος στηριχθεὶς ἐπὶ τῆς ἀκροστιχίδος. Τέλος ὠμίλησεν ὁ ρήτωρ περὶ τῶν ἑνδεκα ἑξαποστειλαρίων Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἅτινα εἶναι ἀντίστοιχα πρὸς τὰ ἑνδεκα ἑωθινὰ τοῦ πατρὸς του καὶ ψάλλονται κατὰ τοὺς ὁρθροὺς τῶν Κυριακῶν, ἀνὰ ἓν κατὰ σειράν, πρὸ τῶν αἵνων.

Ἀναλόγους ἐπεμβάσεις εἰς ἀρχαῖα ποιήματα ἐσημείωσεν ὁ ρήτωρ εἰς τε τὸ ἐπιτάφιον ἐπίγραμμα τοῦ ἱστορικοῦ Θουκυδίδου, καὶ εἰς τὴν Ἰφιγένειαν ἐν Αὐλίδι τοῦ Εὐριπίδου.

Συνεδρία 68ῃ τῆς 27ῆς Δεκεμβρίου 1935.

Προεδρεία τοῦ τακτικοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρείας κ. Κ. Δουβουνιώτου.

Ὁ ἐταῖρος κ. Φαίδ. Κουκουλὲς ἔκαμεν ἀνακοίνωσιν περιστραφεῖσαν περὶ τὸν βίον τῶν Βυζαντινῶν ἱατρῶν. Ὁ ὁμιλητὴς, ἀφ' οὗ διέλαβε περὶ τῶν μέσων, δι' ὧν οἱ Βυζαντινοὶ ἐπεζήτουν τὴν θεραπείαν τῶν πασχόντων (καταφυγὴ εἰς τὴν θεῖαν βοήθειαν — δημόδης ἱατρικὴ καὶ ἱατροσοφία — ἐπιδαι) κατόπιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πηγῶν, λαϊκῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν, πρὸς δὲ καὶ εἰκόνων, ἐξήτασεν εἰς ποίαν κοινωνικὴν τάξιν ἀνήκον οἱ ἱατροὶ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, ἀνέφερε τὰς διατάξεις τὰς ἀπαγορευούσας, ἵνα οἱ κληρικοὶ γίνωνται ἱατροὶ ἢ τοὺς κανόνες τοὺς ἀπαγορεύοντας, ἵνα οἱ Χριστιανοὶ καταφεύγωσιν εἰς Ἰουδαίους ἱατροὺς, ὠμίλησε διὰ τὰ προνόμια τὰ παραχωρούμενα εἰς τοὺς ἱατροὺς ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν βασιλέων καὶ τὰς τιμὰς τὰς ὑπὸ τῆς κοινωνίας ἐπιδαψιλευομένας αὐτοῖς, ἐπραγματεύθη περὶ τῶν φορεμάτων τῶν ἱατρῶν, τῶν ὥρῶν, καθ' ἃς ἐγίνοντο τότε αἱ ἱατρικαὶ ἐπισκέψεις, περὶ τῆς ἱατρικῆς ἀμοιβῆς τῆς εἰς χρῆμα (ρόγας) καὶ εἰς εἶδος (ἀννόνας),

ἀνέγνωσε παράπονα τῶν Βυζαντινῶν κατὰ ἱατρῶν εἴτε ἁδᾶων εἴτε ἀπλήστων, ἀνέφερε τίνες παρῆχον τότε τὰ φάρμακα (οἱ ἱατροὶ εἴτε οἱ φαρμακοποιοὶ μυρεψοὶ ἢ πιμεντάριοι καλούμενοι) καὶ πῶς ταῦτα παρεσκευάζοντο, ἂν οἱ ἐπ' ἐσχάτων σακκουλλογιατροὶ καλούμενοι ἦσαν γνωστοὶ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν καὶ διατὶ ὠνομάσθησαν οὗτοι οὕτως, ἀνέγνωσεν ἀποσπάσματα δοκίμων συγγραφέων, ἐξ ὧν ἐμφαίνεται ὅτι δημοσίᾳ, καὶ δὴ ὑπὸ σοφῶν ἱατρῶν, ἐγίνοντο αἱ ἐγχειρήσεις, καὶ κατέληξεν εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ εὐθύνης τῶν ἱατρῶν καὶ φαρμακοποιῶν, ἀνακoinώσας τὰς ποινάς, ἠθικὰς, ὕλικὰς καὶ σωματικὰς, εἰς ἃς ὑπεβάλλοντο οἱ ἱατροὶ οἱ ἔνεκα ἀμελείας ἢ ἀνικανότητος γενόμενοι αἵτιοι ἀναπηρίας ἢ θανάτου τοῦ ὑπ' αὐτῶν θεραπευομένου δούλου ἢ ἐλευθεύρου, ἢ οἱ φαρμακοποιοὶ οἱ ἀλογίστως παρασχόντες ἀπηγορευμένα φάρμακα καὶ προκαλέσαντες οὕτω τὸν θάνατον τοῦ χρησιμοποίησαντος αὐτά.
